

JUSTITSMINISTERIET

Lovafdelingen

Folketinget
Retsudvalget
Christiansborg
1240 København K

Dato: 17. februar 2010
Kontor: Statsretskontoret
Sagsnr.: 2010-792-1187
Dok.: LAR40543

Hermed sendes besvarelse af spørgsmål nr. 562 (Alm. del), som Folketingets Retsudvalg har stillet til justitsministeren den 26. januar 2010. Spørgsmålet er stillet efter ønske fra Pia Adelsteen (DF).

Per Stig Møller
fg. justitsminister

/

Jens-Christian Bülow

Slotsholmsgade 10
1216 København K.

Telefon 7226 8400
Telefax 3393 3510

www.justitsministeriet.dk
jm@jm.dk

Spørgsmål nr. 562 fra Folketingets Retsudvalg (Alm. del):

”Kan ministeren oplyse, hvad der skal forstås ved ”andre forebyggende forholdsregler” i grundlovens § 77, 2. pkt.?”

Svar:

Grundlovens § 77 har følgende ordlyd:

”§ 77. Enhver er berettiget til på tryk, i skrift og tale at offentliggøre sine tanker, dog under ansvar for domstolene. Censur og andre forebyggende forholdsregler kan ingensinde påny indføres.”

Om betydningen af udtrykkene ”censur” og ”andre forebyggende forholdsregler” kan der henvises til Peter Germer, Statsforfatningsret, 4. udgave (2007), side 352, hvor bl.a. følgende er anført:

”Udtrykket ”censur” omfatter enhver ordning, hvorved en offentlig myndighed har adgang til at kontrollere ytringer, før de er blevet offentliggjort. [...] Udtrykket ”andre forebyggende forholdsregler” tager sigte på censurlignende foranstaltninger, der kan hindre eller forsinke offentliggørelsen af ytringer. Hvor grænsen går mellem ”censur” og ”andre forebyggende forholdsregler”, er et spørgsmål, der kun har akademisk interesse, da begge former for indgreb er forbudt ifølge grundlovens § 77.”

Henrik Zahle, Menneskerettigheder, Dansk forfatningsret 3, 3. udgave (2003), side 77 f., anfører bl.a. følgende om udtrykkene:

”Ved censur forstår jeg i overensstemmelse med den før 1849 gældende ordning, at en myndighed forud for offentliggørelse af en ytring skal foretage en bedømmelse af vedkommende ytring med henblik på at afgøre, om offentliggørelse af ytringen kan eller ikke kan finde sted.

[...]

Den nærmere afgrænsning af censurbegrebet er ikke af stor betydning, da det fremgår af grl § 77, 2. pkt, at ikke blot censur, men tillige ”andre forebyggende forholdsregler” er forbudt. Om en forebyggende foranstaltning henføres under censurbegrebet eller blot under gruppen af ”andre forebyggende forholdsregler”, er uden praktisk betydning.

[...]

Forbuddet mod censur m.v. hindrer ikke, at der indføres regulering af forlags- og trykkerivirksomhed. I presselovgivningen kan f.eks. stilles krav om, at skrifter skal være navngivne. Men reguleringen må ikke få karakter af en ”forebyggende forholdsregel”. Det er således uforeneligt med grl § 77, om det blev gjort til et privilegium for én eller enkelte at udgive, og det vil ligeledes være udelukket at indføre en regel om, at det skulle være forbudt for bestemte domfældte eller andre bestemte personer at ytre sig [...]. En regel om, at et skrift skulle afleveres til en myndighed *forud for* offentliggørelsen, eller et krav om, at der skal stilles *sikkerhed* (f.eks. indskud af et pengebeløb som pant) for et eventuelt ansvar, kan efter manges opfattelse ikke forenes med grl § 77 [...].”

Max Sørensen, Statsforfatningsret, 2. udgave ved Peter Germer (1979), side 377, anfører bl.a. følgende:

”Begrebet censur må efter traditionel sprogbrug omfatte enhver forudgående prøvelse foretaget af en offentlig myndighed med det formål at afgøre, om offentliggørelse skal tillades eller forbydes.

[...]

Ligestillet med censur er ”andre forebyggende forholdsregler”. Efter bestemmelsens formål sigtes der hermed til indgreb, der lægger hindringer i vejen for en offentliggørelse på grund af indholdet. En næringsretlig regulering af publikationsvirksomhed eller et krav om faglig uddannelse er derfor ikke i strid med grundlovens regel, forudsat at ordningen rammer ligeligt uden hensyn til opinionsretninger. Det samme gælder skattemæssige indgreb, selvom de måtte være en væsentlig økonomisk belastning. Her kan den subjektive hensigt med indgrebet dog spille en rolle. Hvis en direkte eller indirekte skat pålægges i den hensigt at knække enkelte foretagender, men gøre det muligt for andre at overleve, vil det være i strid med § 77. En samlet vurdering af hensigt og virkning må med andre ord være afgørende.”

Endvidere anfører Alf Ross, Dansk Statsforfatningsret II, 3. udgave ved Ole Espersen (1983), side 722, i et afsnit om ”andre forebyggende forholdsregler” bl.a. følgende:

”Foranstaltninger der ud fra næringsretlige, selskabsretlige o.lign. hensyn regulerer en erhvervsvirksomhed der står i typisk forbindelse med ytringsfrihedens udøvelse – bogtrykker-, blad-, forlagsvirksomhed m.m. – er tilladt dersom de ikke antager sådanne former at der i virkeligheden foreligger et kamoufleret angreb på selve offentliggørelsesfriheden. Der kan således blive tale om en retsstridig omgåelse af grdl.’s beskyttelse.”

Om betydningen af udtrykkene ”censur” og ”andre forebyggende forholdsregler” i grundlovens § 77 kan der i øvrigt henvises til Henrik Zahle, Danmarks Riges Grundlov med kommentarer 2. udgave (2006), side 536, samt Poul Andersen, Dansk Statsforfatningsret (1954), side 666.